

Şan-şöhratly Hunlar / Gök han

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Şan-şöhratly Hunlar / Gök han **GÖK HAN (KIOK 𐰽𐰺𐰍 М. Ö. 174-М. Ö. 160)**

Gök han (Lawşan) m. ö. 174-nji ýyldan m. ö. 160-njy ýyllarda hökümdarlyk etdi. Ol hunlaryň üçünji şanyusydyr. Ol Oguz hanyň (Mete han) oglydyr. Dünýä ineninde ejesi oňa Çiçu adyny goýupdyr. Laoşan adynyň näme sebäpden dakylandygy belli däl. Hulsewanyň pikirine görä bu Hun dilindäki bir sözüň terjimesi ýa-da haýsydyr bir sözüň meňeşligi bolup biler diýipdir[1]. Çyn-maçyn (hytaý) dilinde Laoşan «uly we üstün» manysyny aňladýar. Hun dilinde onuň manysy Gökhan diýmekdir.

Onuň häkimýeti döwründe Hunlar Çyn-maçyna beýik ýörüşleri gurnapdyrlar. Gök hanyň islegi tutuş Çynmaçyny eýelemekdi. Şeýlelikde m. ö. 166-njy ýylda Hunlar 140.000 leşgerler bilen birlikde paýtagt şäher Siýana golaý gelip çaknyşdy. Töwereklerden 100.000 leşgerleri bilen hökümdary haýbatly söweşi bilen garşylamaga çykdy. Emma ol güýçli garşylyk görmegi netijesinde yza Mangoliýa tarap çekildi. Mangoliýa Hunlaryň topraklarydy. Ol ýurdy eýelän Oguz handy. Gök hanyň bu ýörişi bir aýa çekdi. Soňra 10.000 Hun esgerleri bilen

Lýawdun ýarymadasyna hüjüme geçdiler. Pekiniň ýakynlarynda ýerleşen Çili şäherine gelen Gökhan Çynmaçyn hökümdary bilen ylalaşyk baglaşyp yzyna dolandy. Merkezi Aziýadaky Hindi-Ýewropa kowmy bolan Düýeçileri (Ýuweçji)

Hun topraklaryndan çykarylýar, kowulýar. M. öň 162-nji ýylda Düýeçi hanyň kellesinden gymyz käsesini ýasatdyran Gökhan hökümdarlygyny araçäklerini öňküsinden-de giňeldýär. Beýniden ýasalan şol gap atadan-ogula miras geçipdir. Gökhan Çynmaçyn hökümdary Weniň gyzyna öýlendi. Gök han m. ö. 160-njy ýylda wepat boldy.

EDEBIÝAT:

[1] Hulsewé, A.F.P. (1979). China in Central Asia: The Early Stage 125 BC –AD 23: an annotated translation of chapters 61

and 96 of the History of the Former Han Dynasty. Introduction
by M. A. N. Loewe. ISBN 90-04-05884-2. Leiden: E. J. Brill.

Aşgabat □ 2015 ý. Taryhy makalalar